

Aspecte privind folosirea colaboratorilor sub acoperire în procesul penal roman. Codificarea lor în noua legislație penală

Asist. univ. dr. Ioana-Celina Pașca*

Facultatea de Drept și Științe Administrative
Universitatea de Vest din Timișoara

Rezumat: *Articolul prezintă aspecte privind folosirea colaboratorilor sub acoperire prin prisma evoluției normative, de la legile speciale la noul Cod de procedură penală, cu unele referințe de drept comparat.*

L'étude présente des aspects relatifs à l'utilisation des collaborateurs de justice, par rapport à l'évolution normative, à partir des lois spéciales au nouveau Code de procédure pénale, avec des références au droit comparé.

Cuvinte cheie: *criminalitate organizată, colaborator sub acoperire, condiții de legalitate, cauze de impunitate, cauze de reducere a pedepsei*

criminalité organisée, collaborateur de justice, conditions de légalité, les causes de non-imputabilité, les causes de diminution de la peine

1. Referințe legale

Alături de investigatorul sub acoperire, persoana desemnată să culegă date și informații în scopul descoperirii infracțiunilor și al identificării persoanelor față de care există suspiciunea că au săvârșit sau că urmează a săvârși o infracțiune, identificăm și figura colaboratorului sub acoperire, întâlnită tot mai des în operațiunile organelor de anchetă.

În ceea ce privește colaboratorul sub acoperire, în lipsa unor referințe legale, acest concept a fost definit prin interpretarea extensivă a instituției investigatorului acoperit, deși doctrina majoritară apreciază că această interpretare „pentru a se acoperi și activitatea desfășurată de o persoană care nu este lucrător operativ al poliției judiciare, este vădit ilegală”¹. Într-o opinie² exprimată în literatura de specialitate, colaboratorul sub acoperire a fost definit ca fiind persoana

---

*.ioanacelina@yahoo.fr

¹ V. Puscasu, *Agenti sub acoperire. Provocarea ilegală a infracțiunii. Considerații* (I), “Caiete de Drept penal”, nr. 2/2010, p. 32.

² I. Dascălu și colab., *Organizația criminală a drogurilor*, Editura Sitech, Craiova, 2008, p. 337.

care ”în baza și în limitele autorizării date de procuror în condițiile legii, efectuează anumite acte și activități pentru descoperirea faptelor antisociale, identificarea participanților și obținerea datelor în vederea stabilirii existenței infracțiunii și tragerii la răspundere penală a infractorilor”.

Legea nr. 143/2000³ privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri face referire în art. 22 la folosirea colaboratorilor, prevăzând că polițiștii din formațiunile de specialitate, care acționează ca investigatori acoperiți, precum și colaboratorii acestora pot procura droguri, substanțe chimice, esențiale și precursori, cu autorizarea prealabilă a procurorului, în vederea descoperirii activităților infracționale și a identificării persoanelor implicate în astfel de activități.

În această accepțiune, noțiunea de colaborator al investigatorului acoperit poate fi un informator al poliției sau un învinuit ori inculpat în altă cauză, care s-a decis să colaboreze cu organele judiciare în vederea descoperirii unor noi infracțiuni sau a identificării altor infractori. În accepțiunea sa largă, însă, noțiunea de colaborator înglobează orice persoană, indiferent că face sau nu parte dintr-o structură informativă, care ajută organele de cercetare penală în activitatea de descoperire, cercetare și tragere la răspundere penală a celor care au comis infracțiuni. Din acest punct de vedere, colaboratori sunt atât informatorii sau persoanele acuzate de săvârșirea unor infracțiuni, cât și persoanele de bună credință care denunță săvârșirea unei infracțiuni care nu aduce atingere persoanei sau bunurilor lor, precum și persoanele care contribuie la identificarea altor făptuitori.

Art. 22 alin. 2 din Legea nr. 143/2000 prevede că actele încheiate de polițiștii care acționează ca investigatori acoperiți și de colaboratorii acestora pot constitui mijloace de probă. Dispozițiile amintite sunt vădit contrare regulilor dreptului procesual penal, deoarece o persoană care nu are calitatea de polițist nu poate întocmi acte care să constituie mijloace de probă, cu atât mai mult cu cât nici nu se prevede despre ce categorie de acte este vorba. Chiar dacă s-ar interpreta în sensul că textul se referă la procesul-verbal care, potrivit art. 224 alin. 3 din Codul de procedură penală, poate constitui mijloc de probă, textul amintit contravine regulilor instituite în primele două alineate ale art. 224 din Codul de procedură penală, unde se prevede că numai organul de urmărire penală, lucrătorii operativi din Ministerul de Interne sau alte organe de stat anume desemnate pot efectua acte premergătoare ce sunt ulterior consemnate într-un proces-verbal.

Colaboratorul poate doar să procure droguri, substanțe chimice, esențiale și precursori, cu autorizarea prealabilă a procurorului, acest fapt consemnându-se în procesul verbal întocmit de investigatorul sub acoperire, singurul act care poate fi mijloc de probă. Colaboratorul poate fi audiat, însă, ca martor cu identitate protejată în condițiile art. 86¹ din actualul Cod de procedură penală sau ale art. 125-130 din noul Cod de procedură penală.

Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate subliniază (art. 26) necesitatea ca fiecare stat parte să ia măsuri corespunzătoare pentru a încuraja persoanele care participă sau au participat la grupuri infracționale organizate să furnizeze informații utile autorităților competente în scopurile anchetei și culegerii de probe asupra unor chestiuni cum sunt: identitatea, natura, alcătuirea, structura sau activitățile grupurilor infracționale organizate ori locul unde se află ele; legăturile, inclusiv la nivel internațional, cu alte grupuri infracționale organizate; infracțiunile pe care grupurile infracționale organizate le-au săvârșit sau ar putea să le săvârșescă;

---

³ Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 362 din 3 august 2000.

să acorde un ajutor efectiv și concret autorităților competente, care ar putea contribui la privarea grupurilor infracționale organizate de resursele lor sau de produsul infracțiunii.

Ca urmare a acestei colaborări, statele au posibilitatea să prevadă, în cazurile corespunzătoare și în conformitate cu principiile fundamentale ale dreptului lor intern, exonerarea de răspundere penală sau micșorarea pedepsei de care este pasibil un învinuit care cooperează într-un mod substanțial la desfășurarea anchetei referitoare la o infracțiune privind criminalitatea organizată.

Persoanelor amintite le este asigurată protecția corespunzătoare împotriva eventualelor acte de represalii sau de intimidare. Asemenea referințe legale cu privire la instituția colaboratorului se regăsesc în art. 15 și art. 16 din Legea nr. 143/2000 cu privire la persoanele care au comis o infracțiune la regimul stupefiantelor și care s-au decis să colaboreze cu organele judiciare pentru identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit infracțiuni legate de droguri.

Legiuitorul reglementează în cuprinsul acestei legi anumite beneficii pentru cei care înțeleg să colaboreze cu organele de anchetă, astfel că „persoana care a comis una dintre infracțiunile prevăzute la art. 2-10, iar în timpul urmăririi penale denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit infracțiuni legate de droguri beneficiază de reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege”.

În cuprinsul aceleiași legi regăsim și o cauză de nepedepsire pentru cel care, mai înainte de a fi începută urmărirea penală, denunță autorităților competente participarea sa la o asociere sau înțelegerea în vederea comiterii uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 2-10, permițând, astfel, identificarea și tragerea la răspundere penală a celorlalți participanți⁴.

Beneficii pentru colaboratori se regăsesc și în Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate⁵. Art. 9 alin. 2 din Legea nr. 39/2003 prevede reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege pentru „persoana care a săvârșit una dintre faptele prevăzute la art. 7 alin. (1) sau (3) și care, în cursul urmăririi penale sau al judecării, denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a unuia sau mai multor membri ai unui grup infracțional organizat”.

Această categorie *sui generis* de colaboratori ai organelor de poliție nu este reglementată nici de Codul de procedură penală sau de vreo altă lege specială, astfel încât putem aprecia că orice persoană poate dobândi această calitate, fără a avea în prealabil o altă calitate sau funcție. Colaboratorul îndeplinește acte asemenea investigatorului sub acoperire, fără însă a avea calitatea de ofițer sau agent de poliție, astfel că, într-o atare situație, ne întrebăm care este diferența între cele două instituții?

Legiuitorul omite, de asemenea, a preciza condițiile sau limitele colaborării ori perioada de colaborare a acestora, care în aceste condiții poate fi una de durată, astfel încât, într-o astfel de situație, pare oarecum firească întrebarea dacă aceștia au și o altă ocupație de bază, întrucât în urma colaborării nu beneficiază, în mod aparent, de vreo remunerație, ci doar de reduceri de pedeapsă⁶.

Spre deosebire de informator, care este de cele mai multe ori o persoană străină de activitatea infracțională și care informează asupra unor fapte despre care a luat cunoștință ocazional, colaboratorul este un cunoscător al mediilor infracționale și colaborează în mod regulat

---

⁴ Art.15 din Legea 143/2000.

⁵ Publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 50 din 29 ianuarie 2003.

⁶ L. Heghelegiu, *Investigator sub acoperire*, “Revista de Drept penal” nr. 2/2005, p. 119.

cu organele competente. Conform dispozițiilor art. 224¹ alin. 3 din Codul de procedură penală, pot efectua acte premergătoare doar investigatorii sub acoperire autorizați în acest sens, iar a considera că autorizația dată investigatorului sub acoperire acoperă și activitatea colaboratorului acestuia, este o interpretare extensivă a legii. În aceste circumstanțe, în literatura de specialitate română s-a formulat opinia⁷ conform căreia, în lipsa îndeplinirii condițiilor de fond și de formă pentru efectuarea actelor premergătoare, actele încheiate de colaboratori sunt lovite de nulitate absolută, conform dispozițiilor art. 64 alin. 2 Cod de procedură penală, raportat la art. 197 alin. 2 Cod de procedură penală. Singura modalitate prin care acesta ar putea contribui la descoperirea faptelor și identificarea autorilor este cea oferită de art. 78 Cod procedură penală, respectiv audierea în calitate de martor.

Există situații în care o persoană săvârșește mai multe infracțiuni și formulează mai multe denunțuri, caz în care, teoretic, ar putea beneficia de reduceri succesive ale pedepselor. Înalta Curte de Casație și Justiție, în motivarea unei soluții de respingere a recursului formulat de inculpat prin care acesta cerea aplicarea dispozițiilor art. 19 din Legea nr.682/2002 și a dispozițiilor art. 16 din Legea 143/2000, a arătat că⁸ „persoana care a comis una din infracțiunile prevăzute în art. 2-10 din Legea nr. 143/2000, iar în timpul urmăririi penale denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit infracțiuni legate de droguri, beneficiind de reducerea la jumătate a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în temeiul art. 16 din Legea 143/2000, nu poate beneficia de o nouă reducere la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege în temeiul art. 19 din Legea nr. 682/2002, întrucât cele două dispoziții au același conținut”.

2. Limitele de acțiune ale colaboratorului sub acoperire

Folosirea colaboratorilor a devenit o practică frecventă a organelor de anchetă, deși activitatea acestora, de cele mai multe ori, depășește competențele atribuite prin legi speciale și se confundă cu activitatea provocatorului. Lipsa de precizie a textelor de incriminare antrenează, evident, o critică severă a tehnicilor de investigare speciale, astfel că vom încerca o analiză a instituției provocării prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului și a celei interne și internaționale.

O chestiune deosebit de disputată o reprezintă faptul că în lupta împotriva crimei organizate, „o luptă adesea fără victorie⁹”, asistăm la o schimbare a „regulilor jocului” prin acordarea unei importanțe majore probei și nu mijloacelor de probă sau principiilor de drept, exigențele de echitate fiind sacrificate în numele descoperirii faptelor grave pentru care se desfășoară, fiind greu de dovedit depășirea limitei de toleranță, cu atât mai mult în cazul acelor persoane care au manifestat o predispoziție în acest sens prin existența unor condamnări anterioare pentru fapte similare.

În literatura de specialitate a fost exprimată opinia¹⁰ conform căreia “pentru a intra sub incidența art. 68 Cod procedură penală, activitatea de provocare a unei infracțiuni trebuie să îmbrace forme concrete de instigare care să inițieze în mintea unei persoane ideea de a săvârși o

---

⁷ D. Soare, *op. cit.*, p. 140.

⁸ Înalta Curte de Casație și Justiție, s. pen., dec. nr. 545/2004 în “Revista de Drept penal”, nr. 2/2005, p. 155.

⁹ J - P. Labord, *op. cit.*, p. 9.

¹⁰ C. Florian, *Investigatorii sub acoperire*, “Revista de drept penal”, nr. 2/2007, p. 133.

infracțiune; ea poate consta în rugăminți insistente, înșelăciune, insinuări, promisiuni false, amenințare, șantaj, hărțuire sau solicitări repetate bazate pe simpatii personale create în acest sens”.

În practica instanței noastre supreme s-a reținut că¹¹ „nu au fost încălcate dispozițiile art. 68 alin. (2) Cod procedură penală, nefiind vorba despre o provocare a săvârșirii infracțiunii, în condițiile în care implicarea inculpatului în traficul de droguri era cunoscută anterior atât de către colaborator, cât și de către coinalpat. Cu alte cuvinte, inculpatul avea deja o predispoziție de a comite asemenea infracțiuni (mărturie fiind și faptul că la momentul respectiv el era deja trimis în judecată pentru fapte similare); împrejurarea că inculpatul a comis infracțiunea după ce a fost contactat în acest sens de către coinalpat, care la rândul său purtase o discuție cu colaboratorul privitoare la achiziționarea unei cantități de droguri, nu conferă demersului acestuia din urmă un caracter provocator, în accepțiunea prevăzută în art. 68 Cod procedură penală și sancționată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa”.

În consecință, în ceea ce privește împrejurarea că activitatea inculpatului nu a fost surprinsă în flagrant, aceasta nu poate conduce la concluzia inexistenței faptei, așa cum a solicitat inculpatul, câtă vreme ea este dovedită prin celelalte mijloace de probă, flagrantul neavând decât rolul de a ușura probațiunea în cazul oricărei infracțiuni.

Nu trebuie să se confunde activitățile de determinare, de incitare, în lipsa unei dovezi clare a intenției criminale, cu cele de creare de oportunități sau a condițiilor favorabile pentru desfășurarea unui proces ilicit preexistent, conceput și continuat din proprie inițiativă, ipoteză în care activitatea agentului sub acoperire nu poate fi socotită ca fiind semnificativă în raportul causal.

În realitate, însă, de cele mai multe ori, colaboratorul este cel care incită, prin determinare sau instigare și uneori chiar printr-o cooperare materială proprie la comiterea unei infracțiuni, în scopul de a-l deferi pe acesta justiției și de a beneficia mai apoi de reducerea de pedeapsă conferită ca urmare a colaborării.

În consecință, apreciem că se impune reglementarea unei norme exprese care să definească provocarea săvârșirii unei infracțiuni și să instituie o interdicție clară a acestor practici, întrucât textul de lege existent, coroborat cu art. 64 al. 2 Cod procedură penală, care prevede obligația de înlăturare a probelor obținute ilegal, s-a dovedit a fi insuficient.

Pe de altă parte, provocarea poate fi reținută doar atunci când acțiunea provine de la un investigator sau un colaborator al acestuia, fără a fi analizată și ipoteza în care provocarea provine de la un terț care recurge la un astfel de gest tocmai pentru a se folosi ulterior de dovada faptului ilicit.

Admisă cu reticență¹² implicarea infractorilor-colaboratori în probațiunea infracțiunilor caracteristice criminalității organizate, utilizarea acestora și aprecierea valorii probante a declarațiilor lor nu trebuie să aducă prejudicii principiilor fundamentale ale procesului penal, precum principiul loialității probelor, al procesului echitabil și al egalității armelor.

---

¹¹ Înalta Curte de Casație și Justiție, s. pen., dec. nr. 3547 din 4 noiembrie 2008.

¹² M-A.Beernaert, *Repentis et collaborateurs de justice dans le système pénal: analyse comparée et critique*, Bruylant, Bruxelles, 2002, p. 411-599.

3. Noul Cod de procedură penală și incidența acestuia asupra instituției colaboratorilor

Instituția colaboratorului sub acoperire nu este reglementată de noul Codul de procedură penală, astfel încât singurele referințe legale, rămân cele prevăzute în legile speciale.

Întrucât colaboratorul sub acoperire, precum și atribuțiile acestuia au fost definite prin interpretarea extensivă a instituției investigatorului acoperit, interpretând astfel și dispozițiile noului Cod de procedură penală, remarcăm faptul că acesta oferă garanții suplimentare sub aspectul utilizării acestor proceduri de investigare. Așadar, se va proceda la utilizarea investigatorilor sub acoperire și, implicit, a colaboratorilor, doar în situația în care „măsura este necesară și proporțională cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale, date fiind particularitățile cauzei, importanța informațiilor sau a probelor sau a unor bunuri de valoare”¹³.

Având în vedere faptul că de cele mai multe ori intervențiile colaboratorilor sub acoperire, ale căror atribuții sunt culegerea de informații despre anumite persoane și activitățile desfășurate de acestea și cel mult crearea de ocazii pentru înlăturarea planului delictual, se transformă în activități directe de instigare, precum și numeroasele critici exprimate în literatura de specialitate cu privire la această chestiune, noul Cod procedură penală, în cuprinsul art. 101, redefinește interdicția legală a provocării, înlocuind termenul generic de determinare, cu termenul expres de provocare. Pe de altă parte, dacă art. 68 Cod procedură penală se referă doar la interdicția de a determina o persoană să săvârșească sau să continue săvârșirea unei fapte penale, art. 101 din noul Cod face referire expresă și la destinatarii acestui act prohibit, respectiv la organele judiciare și persoanele care acționează pentru acestea.

Colaboratorul poate fi audiat în calitate de martor, în condițiile art. 125-130 din noul Cod de procedură penală. Noul Cod definește o nouă categorie a martorilor, cea a martorului amenințat prevăzută de art. 125, căruia i se oferă protecție suplimentară în condițiile art. 126- 129 din același act normativ.

Succesul negocierilor dintre autorități și infractori a determinat legiuitorul român să prevadă în cuprinsul noului Cod de procedura penală și noi oportunități de încurajare a formelor de colaborare și, implicit, de degrevare a instanțelor.

Astfel, dreptul penal român, asemenea legislațiilor altor state¹⁴, va cunoaște instituția acordului de recunoaștere a vinovăției, instituție care se regăsește în proiectul noului Cod de procedură penală românesc. Avantajul major al acestei instituții constă, pentru sistemul judiciar românesc, în remedierea unor neajunsuri actuale, respectiv durata mare a desfășurării unui proces penal, iar pentru inculpat în evitarea incertitudinii rezultatului ca urmare a dezbaterii cauzei în fața instanței și a costurilor financiare aferente.

Prin recunoașterea acestei instituții, procedura penală română își schimbă natura, iar aceasta doar pentru a descongiona activitatea instanțelor, procedura inchizitorială consacrată în prezent devenind preponderent acuzatorială. Natura inchizitorială a procedurii actuale implică efort din partea procurorului în a dovedi elementele constitutive ale infracțiunii. În consecință, prin adoptarea noii proceduri, se renunță tocmai la motivația fundamentală, descoperirea adevărului, iar

---

¹³ Art. 148 alin. 1 lit.b noul C. pr. pen.

¹⁴ Art 444 C. pr. pen. it.

Dreptul penal italian cunoaște instituția acordului de recunoaștere a vinovăției (*patteggiamento*), precum și instituția judecății abreviate (*giudizio abbreviato*)

Art. 495-7 C. de pr. pen. fr.

Dreptul penal francez cunoaște instituția acordului de recunoaștere a vinovăției (*reconnaissance préalable de culpabilité*), precum și instituția judecății abreviate (*procedure simplifiée*)

mărturisirea obținută de la acuzat devine principalul scop al procurorului. Succesul obținerii unei mărturisiri face ca principiul constituțional al prezumției de nevinovăție să devină caduc.

4. Concluzii

Având în vedere lipsa unei reglementări unitare în materie, dreptului penal român i se poate reproșa caracterul fragmentat și episodic al reglementărilor, fapt care a condus inevitabil la „crearea unor diferențe de tratament juridic cât și la ridicarea unui număr semnificativ de probleme, atât pe plan interpretativ, cât și din punct de vedere al punerii în practică”¹⁵.

Lipsa unei reglementări unitare atrage numeroase probleme de interpretare în practică atunci când activitatea colaboratorului se identifică cu cea a provocatorului sau atunci când depășirea atribuțiilor este una vădită. Inexistența unei reglementări omogene este cu atât mai mult resimțită, cu cât colaboratorii tind din ce în ce mai mult să se implice material și activ în comiterea infracțiunii. Riscul unei astfel de lacune legislative este „cel al unei devieri periculoase de la principiul legalității, în contradicție directă cu prevederile constituționale”¹⁶.

În conformitate cu dispozițiile art. 224¹ alin. 3 Cod procedură penală, rolul investigatorului și, implicit, al colaboratorului se rezumă la culegerea de date și informații pe care le transmite ulterior procurorului spre procesare, de unde desprindem concluzia că nu el este cel care administrează probe. În această situație, activitatea investigatorului sub acoperire, dar și a colaboratorului acestuia se restrânge la culegerea de date și informații, doar la solicitarea expresă a organului de urmărire penală.

Or, în această situație, în cazul lor nu sunt incidente dispozițiile art. 202 Cod procedură penală, respectiv obligația de a aduna probe atât în favoarea, cât și în defavoarea învinutului sau inculpatului.

Întrucât colaboratorul, de cele mai multe ori, este o persoană care decide să se disocieze de organizația din care a făcut parte și să colaboreze cu autoritățile, furnizând informații privitoare la alți participanți la activități delictuale, se apreciază că „o declarație făcută de un inculpat în contra altui inculpat poate servi ca probă cu condiția de a fi nu numai credibilă în sine, dar și însoțită de alte elemente de natură obiectivă”¹⁷, întrucât este evident că poziția lui este una subiectivă. Subiectivismul este determinat fie de potențialele beneficii legale, fie de dorința de răzbunare. Astfel, în literatura de specialitate a fost exprimată opinia¹⁸ conform căreia “teroristul pocăit, inițial aspirant la idealuri mărețe, ar fi determinat să colaboreze după conștientizarea înfrângerii propriei strategii politico-subversive și a tragicei falsități a acesteia, în timp ce pocăitul mafiot și-ar oferi contribuția doar în scopuri utilitariste (intenții răzbunătoare față de aparținătorii clanurilor adverse, aspirații la reduceri de pedeapsă)”.

În scopul de a descuraja ajutorul minimal din partea colaboratorilor și a reduce astfel cheltuielile ocazionate cu punerea în aplicare a măsurilor de protecție, propunem de *lege ferenda* prevederea posibilității de revocare a măsurilor de protecție sau de revizuire a sentinței de

---

¹⁵ G. Morgante, *Lutte contre la criminalité en Italie în Nouvelle methods de lutte contre la criminalité: la normalisation de l'exception*, coord M.L.Cesoni., Bruylant, Bruxelles, 2007, p.195.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ M.-A. Beernaert, *op.cit.*, p. 203.

¹⁸ G.C. Caselli, A. Inghia, *Normativa premiale e strumenti di protezione per i collaboratori della giustizia: tra inerzia legislativa e soluzioni d'emergenza, Processo penale e criminalità organizzata*, Editura V.Grevi, Roma, Laterza, 1993, p. 199-200.

condamnare a colaboratorului, anulându-se beneficiul reducerii pedepsei în situația în care se descoperă faptul că declarațiile sale nu au fost conforme realității.

Pe de altă parte, rolul colaboratorilor în desfășurarea cercetărilor judecătorești este unul semnificativ, astfel încât este important nu numai să încercăm limitarea colaborării, ci să o și încurajăm. Astfel, *de lege ferenda* propunem ca semnarea procesului verbal de colaborare cu organele de anchetă să poată atrage și alte avantaje procedurale precum liberare condiționată în condiții mai favorabile decât cele reglementate în mod obișnuit, întreruperi ale executării pedepsei sau, în conformitate cu dispozițiile noului Cod de procedură penală, arest domiciliat în situația în care acesta nu îndeplinește toate condițiile necesare dispunerii unor asemenea măsuri, dar colaborarea cu organele de anchetă este una semnificativă.

Dispunerea unor astfel de măsuri ar putea fi condiționată și de declararea bunurilor obținute ca urmare a activităților infracționale desfășurate, precum și de remiterea voluntară a acestora, astfel încât acei bani să fie folosiți pentru măsuri de protecție a colaboratorilor și în desfășurarea activităților organelor judiciare.